

Laidiens: 27.02.2004., Nr. 32

Ministru kabineta noteikumi Nr.105

Rīgā 2004.gada 24.februārī (prot. Nr.8, 35.§)

Kārtība, kādā aizpildāmas un nosūtāmas ķīmisko vielu un ķīmisko produktu drošības datu lapas

Izdoti saskaņā ar Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likuma 15.panta pirmo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā aizpildāmas un nosūtāmas ķīmisko vielu un ķīmisko produktu drošības datu lapas (turpmāk — drošības datu lapas), kā arī nosaka drošības datu lapas paraugu (pielikums).

2. Ja ķīmiskā viela vai ķīmiskais produkts (preparāts) klasificēts kā bīstams, par ķīmiskās vielas vai produkta izvietošanu tirgū atbildīgā persona — ražotājs, importētājs vai izplatītājs (turpmāk — atbildīgā persona) — ķīmiskās vielas vai produkta saņēmējam, kurš ķīmiskās vielas un ķīmiskos produktus lieto darba vietā vai sniedz pakalpojumus ārpus darba vietas, vai veic citu saimniecisku darbību (arī pašnodarbinātajam, kurš lieto ķīmiskās vielas un ķīmiskos produktus) (turpmāk — profesionāls lietotājs), nodod drošības datu lapu, kurā ir šajos noteikumos noteiktā informācija. Atbildīgā persona ir atbildīga par drošības datu lapās sniegto informāciju.

3. Atbildīgā persona pēc profesionāla lietotāja pieprasījuma izsniedz drošības datu lapu, kurā ir šajos noteikumos noteiktā informācija, arī par tiem ķīmiskajiem produktiem, kuri nav klasificējami kā bīstami, taču satur ne mazāk kā vienu procentu no masas produktos, kuri nav gāzveida stāvoklī, un ne mazāk kā 0,2 procentus no tilpuma gāzveida produktos vismaz vienu vielu, kura ir bīstama veselībai vai videi vai kurai ir noteikta arodekspozīcijas robežvērtība, kas norādīta Latvijas nacionālajā standartā LVS 89:1998 “Ķīmisko vielu arodekspozīcijas robežvērtības darba vides gaisā” (turpmāk — standarts LVS 89:1998).

4. Ja persona ir ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražotājs, profesionāls lietotājs vai izplatītājs (vairumtirgotājs), tās rīcībā ir jābūt drošības datu lapai par katru ķīmisko vielu un ķīmisko produktu, kas klasificēts kā bīstams, un par katru ķīmisko produktu, kas satur kādu no vielām, kura klasificēta kā bīstama veselībai vai videi vai kurai Latvijas nacionālajā standartā LVS 89:1998 ir norādīta arodekspozīcijas robežvērtība, vai par ķīmisko produktu, kas klasificēts saskaņā ar šo noteikumu 3.punktu. Ar drošības datu lapām jāiepazīstina darbinieki un tās jāglabā darba vietā personālam viegli pieejamā vietā.

5. Drošības datu lapas vajadzīgas arī dažām īpašām vielām un produktiem (piemēram, lielformas metāla izstrādājumiem, sakausējumiem, saspīestām gāzēm), uz kuriem attiecas atkāpes no marķēšanas noteikumiem.

II. Drošības datu lapas aizpildīšana

6. Informāciju drošības datu lapā norāda īsi un skaidri. Drošības datu lapas sastāda persona, kurai ir zināšanas, kas nepieciešamas saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 23.oktobra noteikumiem Nr.448 “Noteikumi par

nepieciešamo izglītības līmeni personām, kuras veic uzņēmējdarbību ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem”. Drošības datu lapas sastāda, ņemot vērā lietotāju īpašās vajadzības, ja tādas ir zināmas. Atbildīgā persona pārliecinās, ka persona, kura sastāda drošības datu lapas, ir ieguvusi nepieciešamo izglītību un regulāri papildina zināšanas attiecīgajā jomā.

7. Drošības datu lapas pirmajā lappusē norāda datumu, kad attiecīgā drošības datu lapa ir sastādīta vai aktualizēta, vai labota.

8. Drošības datu lapā sniedz informāciju par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām, kas nosaka to bīstamību un iespējamos riskus, kā arī norāda drošības pasākumus, kas veicami, lai nodrošinātu vides un cilvēka dzīvības un veselības aizsardzību. Ja informācijai par kādu ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta īpašību nav praktiskas nozīmes vai to sniegt ir tehniski sarežģīti, attiecīgajā punktā norāda informācijas trūkuma iemeslus.

9. Ja drošības datu lapā nav norādīta kāda no ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta bīstamajām īpašībām, tad norāda, vai drošības datu lapas sastādītājam attiecīgās informācijas nav bijis vai arī šāda īpašība saskaņā ar testu rezultātiem attiecīgajai ķīmiskajai vielai vai ķīmiskajam produktam nepiemīt.

III. Drošības datu lapā iekļaujamā informācija

10. Drošības datu lapas 1.punktā norāda šādu informāciju:

10.1. ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta nosaukums, lietojot vārdus un terminus, kas norādīti uz attiecīgās ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta marķējuma;

10.2. zināmie ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta paredzētie vai ieteicamie lietošanas veidi; ja tādu ir daudz, uzskaita svarīgākos vai biežāk izmantotos (piemēram, ugunsdzēsšanas līdzeklis, antioksidants);

10.3. ražotāja atbildīgās personas nosaukums, adrese un tālruņa numurs un importētāja vai izplatītāja atbildīgās personas nosaukums, adrese un tālruņa numurs;

10.4. tālruņa numuri, kur zvanīt, lai saņemtu konsultācijas un palīdzību, ja notikusi avārija vai saindēšanās (to skaitā toksikoloģijas centra tālruņu numuri).

11. Drošības datu lapas 2.punktā sniegtajai informācijai jārada iespēja saņēmējam novērtēt ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu bīstamību. Šajā sadaļā:

11.1. vēlams sniegt īsu būtisku informāciju par produkta sastāvdaļām un norādīt to koncentrāciju vai koncentrācijas diapazonu. Nav obligāti norādīt sastāvu pilnībā;

11.2. ķīmiskajiem produktiem (preparātiem), kas klasificēti kā bīstami, norāda visu veselībai un videi bīstamo vielu koncentrāciju vai koncentrācijas diapazonu, ja to koncentrācija ir vienāda ar Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumu Nr.107 “Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanas, marķēšanas un iepakojšanas kārtība” 1.pielikumā norādītajām robežkoncentrācijām vai lielāka par tām;

11.3. ķīmiskajiem produktiem (preparātiem), kas nav klasificēti kā bīstami, šo noteikumu 11.2.apakšpunktā minēto informāciju norāda, ja:

11.3.1. produkta (kas nav gāze) sastāvā ir vismaz viena veselībai vai videi bīstama viela vai viela, kurai norādīta arodekspozīcijas robežvērtība Latvijas nacionālajā standartā LVS 89:1998 un kuras daudzums nav mazāks par vienu masas procentu;

11.3.2. gāzveida produkta sastāvā ir vismaz viena veselībai vai videi bīstama viela vai viela, kurai norādīta arodekspozīcijas robežvērtība standartā LVS 89:1998 un kuras daudzums nav mazāks par 0,2 tilpuma procentiem;

11.4. norāda ķīmiskā produkta bīstamo sastāvdaļu klasifikāciju, kā arī bīstamības simbolus un ķīmiskās vielas iedarbības raksturojumu — R-frāzes (turpmāk — R-frāzes), kas vielai piešķirts, ņemot vērā sastāvdaļas bīstamību. R-frāžu pilns teksts nav jānorāda;

11.5. lai identificētu ķīmiskā produkta sastāvā esošās ķīmiskās vielas, norāda attiecīgās vielas ķīmisko nosaukumu un tās numuru Eiropas Kopienā tirdzniecībā esošo ķīmisko vielu sarakstā (turpmāk — *EINECS*) vai Eiropas Kopienā pieteikto ķīmisko vielu sarakstā (turpmāk — *ELINCS*), kā arī, ja zināms, numuru ķīmijas referatīvajā žurnālā “*Chemical Abstracts Service Number*” (turpmāk — CAS numurs). Ja kāda ķīmiskā produkta sastāvdaļa ir konfidenciāla, tās nosaukumu nemin, bet apraksta minētās vielas ķīmisko dabu un potenciālo bīstamību (bīstamības simbolus un R-frāzes).

12. Drošības datu lapas 3.punktā norāda bīstamības raksturojumu:

12.1. norāda ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta bīstamības klasi. Īsi un saprotami norāda bīstamību, ko ķīmiskā viela vai ķīmiskais produkts rada cilvēka dzīvībai, veselībai un videi;

12.2. precīzi jānodala ķīmiskie produkti, kas klasificēti kā bīstami, no ķīmiskajiem produktiem, kas nav klasificēti kā bīstami;

12.3. apraksta svarīgākos bīstamības veidus saistībā ar fizikāli ķīmiskajām īpašībām, iedarbību uz cilvēku veselību un ietekmi uz vidi, kā arī simptomus un sekas saistībā ar paredzamajiem vielas vai produkta lietošanas veidiem vai nepareizu lietošanu;

12.4. norāda cita veida iespējamo bīstamību, kas nav ietverta produkta klasifikācijā (piemēram, putēšanu, aizsmakuma rašanos), vai ietekmi uz vidi (piemēram, augsnē dzīvojošo organismu apdraudējumu);

12.5. marķējumā informāciju sniedz saskaņā ar šo noteikumu 24.punktu.

13. Drošības datu lapas 4.punktā norāda:

13.1. vai ir nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība;

13.2. īsu un skaidri saprotamu informāciju cietušajiem, klātesošajiem un pirmās palīdzības sniedzējiem par pirmo palīdzību, kas jāsniedz nekavējoties;

13.3. simptomus un iedarbības sekas, ja ķīmiskā viela:

13.3.1. tiek ieelpota;

13.3.2. nokļūst uz ādas;

13.3.3. nokļūst acīs;

13.3.4. tiek norīta;

13.4. vai ir sagaidāmas iedarbības sekas, kas atklāsies vēlāk;

13.5. pirmās palīdzības līdzekļus, kuriem jāatrodas darba vietā un ar kuriem iespējams nekavējoties nodrošināt pirmo palīdzību;

13.6. vai ir nepieciešama vai ieteicama medicīniskā palīdzība.

14. Drošības datu lapas 5.punktā atbilstoši ugunsdrošības noteikumiem, kas jāievēro, dzēšot ugunsgrēku, kuru izraisījusi attiecīgā ķīmiskā viela vai ķīmiskais produkts, vai kurš izcēlies tieši produkta vai vielas tuvumā, norāda:

14.1. piemērotos ugunsdzēsšanas līdzekļus;

14.2. ugunsdzēsšanas līdzekļus, kurus aizliegts lietot, ņemot vērā drošības apsvērumus;

14.3. bīstamību, ko rada degošā viela vai produkts, kā arī degšanas produkti un gāzes;

14.4. īpašu aizsardzības aprīkojumu ugunsdzēsējiem.

15. Drošības datu lapas 6.punktā nosaka pasākumus, kas veicami, ņemot vērā ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta īpašības:

15.1. personāla drošības pasākumi (piemēram, uguns avotu likvidēšana, ventilācijas nodrošināšana, elpošanas ceļu aizsardzība, vielas koncentrācijas samazināšana gaisā, izvairīšanās no vielas vai produkta saskares ar ādu vai acīm);

15.2. vides aizsardzības pasākumi (piemēram, kanalizācijas sistēmas aizsardzība, virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzība, augsnes aizsardzība, ja nepieciešams, apkārtnes iedzīvotāju brīdināšana);

15.3. savākšanas metodes (piemēram, absorbcijas un adsorbcijas materiālu lietošana (smiltis, zāģskaidas, skābes saistoši līdzekļi, universālie absorbējošie līdzekļi), gāzu un dūmu samazināšana, izmantojot ūdeni). Ja nepieciešams, norāda savākšanas metodes un līdzekļus, kurus aizliegts lietot un kurus būtu ieteicams lietot saskaņā ar šo noteikumu 17. un 22.punktu.

16. Drošības datu lapas 7.punktā norāda informāciju, kas attiecas uz veselības aizsardzību, drošību un vides aizsardzību:

16.1. pasākumi, kas garantē drošību darbā ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem (piemēram, vietējā un vispārējā ventilācija, ieteikumi aerosolu un putekļu veidošanās, kā arī ugunsgrēku izcelšanās novēršanai);

16.2. vides aizsardzības pasākumi (filtru vai attīrītāju lietošana izplūdes ventilācijai, pasākumi atlikumu un atkritumu savākšanai un likvidēšanai);

16.3. drošas uzglabāšanas apstākļi (piemēram, īpašas konstrukcijas noliktavas, tvertnes vai citas būves (arī aizsargvalņi un ventilācija), nesavietojamu materiālu atsevišķa glabāšana), uzglabāšanas apstākļi (piemēram, temperatūra un mitruma režīms, apgaismojums, inertas gāzes atmosfērā), pasākumi bīstama statiskās elektrības lādiņa novēršanai. Ja nepieciešams, norāda uzglabāšanas daudzumu un īpašās prasības, kādām jāatbilst ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta iepakojuma materiāliem un konteineriem;

16.4. gataviem izstrādājumiem, kuriem ir specifisks lietojums, norāda detalizētu un izpildāmu informāciju par konkrētiem lietošanas veidiem. Ja iespējams, norāda atsaucē uz atbilstošiem normatīvajiem aktiem vai vadlīnijām;

16.5. citi īpaši pasākumi vai noteikumi attiecībā uz vielu vai produktu (piemēram, ieteicamās vai aizliegtās procedūras un iekārtas). Ja iespējams, sniedz īsu īpašo pasākumu vai noteikumu aprakstu.

17. Drošības datu lapas 8.punktā norāda arodekspozīcijas robežvērtības (noteiktas standartā LVS 89:1998) vai bioloģiskās ekspozīcijas rādītājus (noteikti Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumos Nr.399 “Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar ķīmiskajām vielām darba vietās”), kā arī tos iedarbības kontroles pasākumus (visi īpašie aizsardzības un preventīvie pasākumi), kuri veicami lietošanas laikā, lai samazinātu bīstamo ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu iedarbību uz darbiniekiem un vidi:

17.1. arodekspozīcijas kontroles pasākumi (tehniskās kontroles pasākumi, kolektīvās aizsardzības pasākumi);

17.2. individuālās aizsardzības pasākumi:

17.2.1. elpošanas orgānu aizsardzība — aizsarglīdzekļi, kas lietojami, strādājot ar bīstamām gāzēm, tvaikiem vai putekļiem (piemēram, piemērotas aizsargmaskas un filtri, autonomie elpošanas aparāti). Norāda nepieciešamā aizsarglīdzekļa tipu un informāciju aizsarglīdzekļa lietošanas laika noteikšanai;

17.2.2. roku aizsardzība — precīzi norāda, kādi cimdi valkājami, strādājot ar vielu vai produktu. Norāda materiālu veidu un cimdu materiāla izturību — laiku, cik ilgi materiālam ir aizsargfunkcijas, ņemot vērā iedarbības uz ādu apjomu un ilgumu. Ja nepieciešams, norāda papildu pasākumus roku aizsardzībai;

17.2.3. acu aizsardzība (aizsargbrilles, sejas aizsargs, maska);

17.2.4. ādas aizsardzība — norāda aizsargtērpa veidu (priekšauti, zābaki, kombinezoni), ja nepieciešams aizsargāt ne tikai rokas, bet arī kādu citu ķermeņa daļu;

17.3. vides aizsardzības kontrole;

17.4. ja nepieciešams, norāda īpašus higiēnas pasākumus darba vietā (piemēram, mazgāšanas metodes).

18. Drošības datu lapas 9.punktā parasti sniedz ziņas par pašu produktu īpašībām. Taču, ja tiek norādīts, ka kāds bīstamības veids uz produktu nav attiecināms, precīzi jānošķir gadījumi, kad klasificētājam par to ziņu nav, no gadījumiem, kad ir pieejami negatīvi testa rezultāti. Ja sniedz informāciju par atsevišķu sastāvdaļu īpašībām, skaidri jānorāda, kādi dati uz attiecīgo sastāvdaļu attiecas. Šajā punktā norāda šādas ziņas:

18.1. vispārīgā informācija: piegādātās ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta agregātstāvoklis (ciets, šķidr, gāzveida), krāsa, smarža un tās raksturojums (ja smarža jūtama);

18.2. svarīgākā veselības, drošības un vides aizsardzības informācija:

18.2.1. ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta pH, vai arī tā noteiktas koncentrācijas ūdens šķīduma pH;

18.2.2. viršanas temperatūra vai temperatūras intervāls;

18.2.3. uzliesmošanas temperatūra;

18.2.4. degtspēja;

18.2.5. sastāvdaļas, kas var eksplodēt liesmas iedarbībā vai kuras ir jutīgas pret triecienu vai berzi konkrētās iekārtās;

18.2.6. oksidējošās/reducējošās īpašības;

18.2.7. tvaika spiediens;

18.2.8. relatīvais blīvums;

18.2.9. šķīdība:

18.2.9.1. ūdenī;

18.2.9.2. taukos (norādot šķīdināšanai lietoto eļļu);

18.2.10. ūdens/n-oktānola sadalīšanās koeficients, kas raksturo lipofilitāti — ķīmiskās vielas vai ķīmiskā produkta šķīdību n-oktānolā attiecībā pret šķīdību ūdenī;

18.2.11. viskozitāte;